

Uitsmijter

PEACEMAKING CIRCLE TRAINING

KUIFJE IN OSLO, 24 TOT 28 SEPTEMBER 2007

Naast veel spam bevat een mailbox af en toe ook boeiende informatie. Zo kwamen we te weten dat onze collega's uit Noorwegen twee broers van de Canadese Tlingitstam uitnodigden om ons, Europeanen, in te wijden in de gebruiken van de 'Peacemaking Circle'. De letterlijke vertaling 'vredesbrengende kring' klinkt wat wollig, maar ons team besloot toch om iemand van ons uit te sturen. Het concept lijkt wel wat op de Family Group Conference en dus zou het inspirerend kunnen werken voor de nieuwe start van Hergo (Herstelgericht Groepsoverleg).

Aan mij werd de vraag gesteld om BAL te vertegenwoordigen in Oslo. Zoiets moet men mij geen twee keer vragen.

Om mij op deze trip voor te bereiden, las ik het prachtige boek 'Touching Bear Spirit' van Ben Mikaelson. Het is het fictief verhaal van een jongen die omwille van een ernstig gewelddelict deelneemt aan een Peacemaking Circle. De Circle stelt voor dat de jongeman gedurende een jaar op zijn eentje gaat overleven op een eiland als alternatief voor de jeugdgevangenis. Dat is de start van een ontroerend avontuur dat ik hier niet ga vertellen. Lees het boek, het loont de moeite!

Vóór mijn vertrek mailde ik naar onze Noorse collega's met de vraag of ik het programma van de vijfdaagse training kon krijgen. Het voor mij lichtjes onthutsende antwoord kwam snel: er is er geen.

Zondag 23 september

In de vooravond laat ik vrouw en kinderen achter om de avondvlucht naar de Scandinavische hoofdstad te halen. Even voor middernacht brengt de snelle treinverbinding me naar de stad. Ik boekte een verblijf bij de nonnen van St-Katarina. Omdat deze vrouwen hun deur sluiten om 22 uur, moet ik voor de eerste nacht in het donker mijn weg zoeken naar het Sentrum Pensjonat, een goedkoop hotelletje in de rosse buurt van Oslo. Eén van de hoertjes wijst me ten-

Uitsmijter

slotte de juiste weg. Ze vraagt of ze mee mag, maar dat wijs ik af, niet alleen omdat ze een halve kop groter is.

Maandag 24 september

's Morgens loop ik langs de oude haven naar Teatergata 5, waar de training plaatsvindt. Na het onthaal met koffie en koekjes, worden de 30 deelnemers in een grote kring gezet.

Harold en Philip, twee broers van de Tlingitstam uit Yukon, Noord-West-Canada, heten ons welkom en stellen zichzelf uitgebreid voor. Ze nodigen ons uit om hetzelfde te doen. Daartoe geven ze een ceremoniële veer van een arend door. Wie de veer in handen heeft, spreekt en de anderen luisteren. Een dik uur later stellen we vast dat het vrijwel lunchtijd is. Ze laten ons eerst nog even kennismaken met een reinigingsritueel, waarbij ieder zich 'bewierookt' met een brandend kruidenmengsel.

Na de lunch vragen de broers ons om richtlijnen te kiezen volgens dewelke wij willen dat de training zal verlopen. Woorden als vriendelijkheid, respect, generositeit, luisteren, plezier maken, dankbaarheid,... komen naar boven. Harold zelf voegt er nog één aan toe: overeenkomen dat we niet overeenkomen. Het is immers belangrijk dat mensen met verschillende meningen samen kunnen leven.

Deze ronde neemt anderhalf uur in beslag. Je ziet sommige mensen al denken "wanneer gaan we nu beginnen?", maar de oorspronkelijke bewoners van Canada, zeg niet indianen, hechten veel belang aan die ronde. Tussendoor zetten ze ons op het verkeerde been met een practical joke of lachen ze met zichzelf of met onze perceptie van de 'wilde' of 'nobele' indiaan.

Na de onderbreking geeft Harold ons een korte introductie in hun cultuur. Voor hen is vier een heilig getal. Denk maar aan de vier seizoenen, de vier windrichtingen, de vier delen van het hart en de hersenen, de vier leeftijden van de mens, de vier hoofdkleuren (wit is voor hen ook een hoofdkleur). Aarde, water, vuur en lucht mag ik zeker ook niet vergeten. Vooral bij dat water blijft Harold lang stilstaan. De mens bestaat voor 85% uit water, dus zijn we voor 85% identiek. Als hij een vreemde tegenkomt, zal hij zich tot diens 85% water richten en dan is er veel mogelijk. Een mooie gedachte.

Volgens Harold is door middel van wetenschappelijk onderzoek bewezen dat water beïnvloed wordt door de manier waarop je ertegen spreekt, dus ook het wa-

Uitsmijter

ter in de mens. Les: spreek aardig tegen anderen, zeker tegen je kinderen, want met jouw woorden zullen zij later spreken.

Met deze wijze woorden worden we huiswaarts gestuurd.

Na een maaltijd met de twee Tlingitbroers, Siri van de Noorse bemiddelingsdienst en de Canadese Lisa, zoek ik mijn klooster op. Het neerpennen van mijn ervaringen van de dag brengt nog vele mooie gedachten van de broers naar boven. Zo beloven ze ons niks nieuws te leren tijdens de training, ze halen alleen herinneringen naar boven van wat we al weten, maar misschien vergeten zijn. Hun nederigheid siert hen.

Dinsdag 25 september

Na een stevig avondmaal, een goede nachtrust, een verkwikkende douche en een uitgebreid nonnenontbijt, rep ik me terug naar het trainingscentrum. Vandaag staat het woord 'power' centraal.

Maar eerst iets anders: als ik mijn verslagje van gisteren herlees, stel ik vast dat ik heel veel van wat we hoorden of meemaakten, niet opschrijf of opgeschreven krijg. Het is onmogelijk om de sfeer op te roepen die de twee brothers creëren terwijl ze ons inleiden in hun gedachtewereld en hun cultuur. Ze doen dit door vele verhalen te vertellen, maar vooral ook door te doen wat ze thuis doen, door ons een inkijk te geven in hun wereld. Zo is het voor hen evident dat mensen, dieren en planten met elkaar communiceren. Een voorbeeld: de dieren weten dat de mens op jacht gaat voor voedsel. Een dier komt zich aanbieden als voedsel en de jagers bedanken het daarvoor.

Hun grootvader was nogal extreem hierin. Toen hij hen als kleine jongens meenam op jacht, ging hij gewoon ergens zitten wachten tot het dier eraan kwam. Hij kon uren wachten, hij was er immers zeker van dat een van de dieren 'wist' dat zij het nodig hadden. Als kleine jongens hielden ze het snel voor bekeken, zo jagen was niet echt avontuurlijk.

Ook een vreemde ervaring voor ons rationele bleekneuzen is de vanzelfsprekendheid waarmee de twee broers ons uitnodigen tot een gebed. Bidden kan erg simpel zijn: zeggen waarvoor je dankbaar bent, of je buur in de kring iets moois schenken zoals liefde, muziek, plezier, sterkte,... Poepsimpel maar mooi om te ervaren.

Uitsmijter

Maar vandaag hebben we het dus over 'power'. Als je het probeert te vertalen naar het Nederlands, merk je al direct dat het vele connotaties heeft: kracht, macht, ... Ze vragen ons allen te zeggen wat dat woord oproept.

We hebben een discussie van meer dan een uur, in een poging om dit begrip te omschrijven. De veer gaat rond en 30 meningen geven een zeer rijk palet aan betekenissen!

Tussendoor brengt Phil een hilarisch verhaal over een leerling die een absurde opdracht krijgt van zijn leermeester. Hij blijft dagenlang tussen perfect gemengde beestenstront zitten tot een wolf hem uit zijn benarde situatie haalt. Op papier klinkt het niet, je moet het me bij gelegenheid maar eens laten vertellen.

Moraal van het verhaal: blijf zelf nadenken bij alles wat je opgedragen wordt, maar ook: wij zitten allemaal opgezadeld met hopen 'shit' die we van ouders, opvoeders, ... meekregen. Je moet daar niet blijven mee rondlopen, je kan die van je afgooien.

En dat deden de twee broers. Als kleine kinderen werden ze van hun alleenstaande moeder weggeplukt en in een katholieke instelling gestopt waar ze opgevoed werden tot 'Canadees'. Maar mishandeling, indoctrinatie en seksueel misbruik is wat ze er vooral van onthouden hebben. Het heeft hen vele jaren gevangenis gekost om een nieuwe weg in te slaan, maar het is mogelijk. Ze geven wel toe dat niet alle sporen uitgewist zijn.

Daarna krijgen we als groep een nieuwe opdracht: 'Vul een boodschappentas met 10 vormen van 'power' welke je je gemeenschap toewenst om op een goede manier te kunnen samenleven'. Er volgt een vrije en erg geanimeerde discussie die erg moeilijk verloopt. Elk geopperd begrip wordt gewikt en gewogen, opgesplitst, linguïstisch uitgepuurd, de grond in geboord of algemeen aanvaard. We zijn er uren mee bezig, tot grote ergernis van sommigen, tot plezier van anderen.

Daarna wordt de groep in vieren gedeeld met als opdracht: 'Creëer een mens en geef die de 'powers' die nodig zijn om het leven aan te kunnen'. Na een halfuur komen we terug in de grote groep en de eerste vragen die ze ons stellen zijn: 'Hoe bepaalden jullie wie notities nam en wie verslag zou uitbrengen?' en 'Hoe beslisten jullie welke 'powers' gegeven werden en welke niet?' De meeste groepen stellen vast dat ze er niet stil bij stonden, ondanks alle lessen die we hierin reeds kregen...

Uitsmijter

Dan is het weer vier uur en tijd om te stoppen. De presentatie van de vier mensen is voor morgen. 's Avonds ga ik opnieuw eten met Harold en Phil, met enkele Noren en de twee Albanese deelnemers. Nog drie uur les, nu vooral over de genocide van de oorspronkelijke bevolking van Canada en het onrecht dat hen tot vandaag wordt aangedaan. Heel boeiend, maar wanneer kan mijn hoofd tot rust komen?

Woensdag 26 september

Bij het ontbijt maak ik kennis met een andere gast van het nonnenpension, een gepensioneerd journalist die twee jaar in Brussel verbleef om de onderhandelingen over de toetreding van Noorwegen tot de Europese Unie te volgen. Noorwegen bleef eruit en de man verdedigt deze keuze met vuur.

Tijdens het ochtendlijke rondje 'Hoe voelen we ons?', blijkt dat de woorden 'je kinderen zullen spreken met de woorden die je hen gegeven hebt' niet in dovemansoren gevallen zijn. Velen deden aan introspectie en maken zich goede voornemens voor de toekomst.

Daarna volgt de presentatie van de vier 'mensen'. Ze zijn echt overladen met alle positieve kwaliteiten die 30 mensen samen kunnen bedenken.

Philips reactie: 'Waarom creëren jullie allemaal een ideale mens, waarom heeft ie geen leeftijd, geen geslacht? En last but not least 'Where's the shit?' Waarom hebben jullie allemaal schrik van de moeilijkheden die we allemaal door moeten, waar zijn de kleine kantjes die we allemaal hebben?'

Volgende opdracht: 'Pik ieder een eigenschap uit die je aan je mens toewenst en beschrijf hoe die zou kunnen verworven zijn.' Dit brengt 30 meestal zeer persoonlijke verhalen naar boven over hoe mensen door ervaring een vaardigheid ontwikkelden. En die ervaringen bleken vaak negatief te zijn.

De les: we moeten dankbaar zijn dat we dat allemaal mogen meemaken, die shit maakt ons tot wie we zijn. Daardoor zitten wij nu hier! En dat geldt niet in het minst voor onze twee wijze Tlingits.

De trainingsdag zit er weer op, we eindigen met mekaar iets mooi te geven, toe te wensen. Ikzelf heb intussen een uitnodiging op zak van Wenche die me aanbiedt om me met haar wagen te brengen naar elke plek die ik wil. Ik kies voor de zee en het strand. Gepensioneerd professor Finn vergezelt ons op de uitstap en

Uitsmijter

met zijn drieën maken we een schitterende wandeling bij ondergaande zon en opkomende maan...

Donderdag 27 september

's Morgens zie ik de journalist weer aan de ontbijttafel. Gisteren vertelde ik hem over de training die ik volg en nu zwaait hij met zijn krant waarin een uitgebreid artikel staat over de twee inspirerende 'indianen' en hun missie in Noorwegen. Ik vraag wat hem in een nonnenklooster brengt. "Ik vertel het aan niemand", zegt hij, "maar ik schuil hier voor de Noorse Veiligheidspolitie die me wil vermoorden". Even slikken is dat. Hij had een boek geschreven over de ware machten achter Bush en doet lezingen in alle Scandinavische landen. Uit goede bron vernam hij dat men hem als staatsgevaarlijk beschouwt en dat hij bovenaan op de dodenlijst staat. Tot vóór vijf minuten leek de man me zeer normaal maar plots zie ik alleen maar paranoia. Of spreekt de man toch de waarheid? Ik neem me voor het aan Finn, de wijze professor, te vragen.

Het wordt steeds moeilijker om te beschrijven wat we doen tijdens de training. Gisteren eindigden we met een opsomming van alle ellendige woorden en zinnen die ouders hun kinderen naar het hoofd slingeren. Daarna maakten we een lijst van alle stimulerende uitspraken van ouders voor hun kinderen. We stelden vast dat de eerste soort veel vlugger over onze lippen komt.

We beginnen de dag met een uitgebreide vederronde: In welke situatie kun je een kringgesprek gebruiken? We stellen vast dat de mogelijkheden eindeloos zijn, zelfs spanningen in een team kun je er mee aanpakken.

Daarna moeten we kriskras door mekaar gaan zitten. We verpersoonlijken zaken die we elke dag tegenkomen, van voedsel over kinderen tot agressie en achterklap. We moeten rondlopen en die begrippen uitbeelden en 'als begrip' met mekaar in interactie gaan. Nadien worden we uitgenodigd om onze ervaringen hierbij uitgebreid te vertellen, te vertalen en uit te spitten.

Conclusie: alledaags leven is ingewikkeld. Dit was niet mijn favoriete workshop. Phil en Harold vertellen daarna over hun ervaring met Circle Justice, meer bepaald Community Based Circle Justice. De resultaten in hun gemeenschap zijn verbazingwekkend: de recidive verschrompelde van 85% tot 15% en al vier jaar werd geen enkele minderjarige nog opgesloten in een jeugdgevangenis.

Uitsmijter

Harold ontving voor zijn pionierswerk in Circle Justice een award uit de handen van Prinses Anne van Groot-Brittanië.

Praktisch zijn de volgende zaken me vooral bijgebleven:

- Steek veel energie in de voorbereiding van de Circle, op de bijeenkomst zelf kun je de controle lossen, de kring doet zijn werk vanzelf.
- Geef het conflict terug aan de partijen en de gemeenschap. Dit loslaten brengt risico's mee maar versterkt ook de krachten die aanwezig zijn bij de deelnemers. Werk met twee moderatoren, die over mekaar zitten, zodat je kan bijsturen.
- Het is belangrijk de mensen te bedanken voor hun aanwezigheid en hen erop te wijzen dat zij het zijn die de zaak tot een oplossing kunnen brengen. Een goede introductie en een voorstellingsronde mogen hierbij niet ontbreken.
- Wachten op de veer is op je tong bijten tot jij je ding mag doen en dan vaststellen dat wat jij wou inbrengen al gezegd is of dat het probleem in-tussen opgelost is!

Na de middag neemt Harold me tijdens een pauze even apart en overhandigt me een arendsveer om als talking piece te gebruiken: "This is for you, this is for life, brother". Dankbaar aanvaard ik zijn geschenk.

De laatste avond brengen we met z'n allen door in een Italiaans restaurant. Erg gezellig, maar iedereen wil zoveel kwijt over de fantastische dagen dat het aanvankelijke geroezemoes uitgroeit tot een lawaaiige heksenketel. Of zat de wijn op kosten van de organisatie daar voor iets tussen?

Vrijdag 28 september

Vanmorgen tevergeefs uitgekeken naar mijn vaste ontbijtpartner. Volgens Finn en Siri bestaat de man echt. Ze kennen de schrijver en zijn boek over een controversiële complottheorie uit de media. Volgens hen slaat de man een beetje door en betreft hij het complot nu op zijn eigen persoon. Of heeft de Noorse versie van de CIA inmiddels toegeslagen????????

Uitsmijter

Zoals elke morgen gaan de twee brothers heel de kring rond om iedereen met een warme handdruk te begroeten. En na vier dagen voorbereiding belooft Phil ons dat we vandaag een aantal trainingsoefeningen gaan doen op Circle Justice. Na een uitgebreid rondje 'hoe voelen we ons' en een gebedje is het alweer koffiepauze en tijd voor een groepsfoto.

Dan komen eindelijk de rollenspelen waar de meeste deelnemers al dagen op wachten. We werken rond een agressiesituatie in een jeugdhuis van Oslo omdat Geir er maandag mee aan de slag moet. Op vraag van de plaatselijke rechter bekijken we ook een ruzie over te hoog gegroeide bomen die burenen het uitzicht op de zee belemmeren. Harold toont hoe hij het als moderator zou aanpakken en moet vaststellen dat het niet op één, twee, drie op te lossen valt.

De moderator laat iedereen plaatsnemen in de cirkel. Hij duidt geen plaats aan maar vraagt of iedereen comfortabel zit, zoniet kunnen mensen van plaats wisselen. De moderator doet de ronde en geeft iedereen een hand. Zij kijken hierbij de andere niet recht in de ogen, dat is niet respectvol. De moderator geeft een inleiding over de keuze voor een cirkelvorm, benoemt de reden waarom de betrokkenen bijeenkomen, vermeldt dat zoeken naar een oplossing ook niet gemakkelijk is en dat dat op vele manieren kan.

'Oplossingen worden vaak opgelegd van bovenaf maar het kan ook, zoals hier, door de mensen zelf. Het is hierbij belangrijk dat iedereen meewerkt en dat iedereen achter de oplossing kan staan. In onze wereld is het niet steeds zo dat ieders stem wordt gehoord, of toch niet dat ze evenwaardig is. In deze cirkel wel, maar het is nodig dat we enkele afspraken maken om het op een respectvolle manier te laten verlopen. Zijn jullie akkoord? Ik stel voor om de persoon die aan het woord is te laten uitspreken en dus niet te onderbreken. Later krijgen de anderen ook diezelfde kans. Kan iedereen hiermee akkoord gaan? Als werkmiddel hiervoor geef ik een talking piece door: wie het vasthoudt spreekt, de anderen luisteren, ook ikzelf. Kwaad zijn mag, maar ik vraag u niet te overdrijven, want dan grijp ik in. OK? Als je echt kwaad bent, richt je dan tot het midden van de cirkel en niet tot de persoon op wie je kwaad bent, dat is minder bedreigend.'

In een eerste ronde vraagt de moderator dat iedereen zichzelf kort voorstelt en toelicht van waaruit hij of zij hier aanwezig is. Hij geeft vervolgens de talking piece door.

Uitsmijter

In een tweede ronde vragen zij vaak aan de deelnemers wat ze denken over een begrip dat gerelateerd is aan het conflict, bijvoorbeeld respect of vertrouwen. Het is hier nog niet de bedoeling om op de concrete feiten in te gaan. De talking piece gaat rond.

Vóór de derde ronde zullen zij gemakkelijk iets zeggen als 'Ik heb ook dingen gedaan waar ik niet fier op ben, maar ik schaam me daar niet meer voor, iedereen maakt fouten'. De moderator richt dan de aandacht op de feiten of het conflict waarvoor men bijeen is en waarvoor ze een oplossing willen zoeken. Hij vraagt de aanwezigen te vertellen op welke manier ze betrokken zijn bij de feiten, hoe ze het beleefd hebben en wat de gevolgen voor hen zijn. Op onze vraag of er een vaste volgorde is voor de sprekers, geven ze een negatief antwoord. Ze laten de talking piece gewoon met de wijzers van de klok rondgaan.

In een vierde ronde komt dan de discussie op gang over hoe men dit gaat oplossen. De talking piece kan op een bepaald moment losgelaten worden. Men kan dan overgaan tot een vrij debat. De moderator vat af en toe samen en werkt naar een oplossing toe.

Wat we vooral onthouden van de oefeningen, is dat in Circle Justice ieders stem gehoord wordt en dat een oplossing, uitgewerkt door de betrokkenen zelf, gedragen is en veel meer kans op 'vrede' biedt dan een Salomonsoordeel van een rechter vanuit zijn hoge stoel.

Via mijn mailbox ontving ik enkele dagen later een 'manual' over het ontstaan en de werking van 'Circle Peacemaking' in de Kake-gemeenschap. De Kake is een kleine gemeenschap van 'oorspronkelijke bewoners' in Alaska. Zij baseerden zich voor de handleiding op het werk van Philip en Harold en hun eigen tradities. Wie de manual wil, kan ze via mail krijgen, één adres: koen.nys@leuven.be